

Ще однією прогалиною у нормативній основі профілактики вчинення домашнього насильства слід визнати відсутність нормативного закріплення порядку взаємодії правоохоронних органів з іншими суб'єктами профілактики випадків домашнього насильства (з кризовими державними та недержавними центрами, органами соцзахисту та ін.).

Таким чином, домашнє насильство є однією з найпоширеніших та соціально небезпечних форм агресивної поведінки. Тому цілком очевидною видається необхідність визначення детермінантів цієї соціально небезпечної девіантної поведінки та формування на цій основі досконалих заходів її попередження. Лише комплексний багаторівневий підхід суб'єктів владних повноважень, спрямований на визначення чинників (детермінантів) домашнього насильства, сприятиме подоланню цього негативного явища.

Список використаних джерел:

1. Мовчан В. І., Герасименко О. В. Гендерно обумовлене насильство: причини виникнення та шляхи подолання. Протидія домашньому насильству: реалії і перспективи: зб. обласної наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 24 жовтня 2019 р.). Чернігів : ЧНТУ, 2019. 126 с.
2. Джужа О. М., Василевич В. В., Колб О. Г. та ін. Кримінологія: навч. посібник. К. : Атіка, 2009. 312 с.
3. Буряк К. М. Причини та умови, які детермінують виникнення домашньої злочинності. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.* 2023. № 1(57). URL : <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/280823/274978>.
4. Митник У. М. Детермінація домашнього насильства. *Держава і право.* 2018. № 82. С. 223-234.
5. Беспаль О. Л. Детермінанти насильства в сім'ї проти життя та здоров'я щодо дітей на макрорівні. *Судова апеляція.* 2017. № 3 (48). С. 59-67.

Борис ЛОГВИНЕНКО,

професор кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ДО ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ФОРМ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Актуальність проблеми домашнього насильства полягає в тому, що воно становить собою серйозну соціальну проблему, яка має негативні наслідки для всіх учасників конфлікту. Для постраждалих домашнє насильство спричиняє: фізичні травми (синці, подряпини, каліцтва), психологічні травми (думки про самогубство, зневіра у власних силах), соціальні наслідки (втрата роботи, житла, руйнування особистих стосунків). Для кривдників домашнє насильство може призвести до таких наслідків: зростання агресивної

поведінки, психічні розлади, соціальні наслідки, зокрема, втрата соціальної підтримки, роботи або житла. У цілому ж домашнє насильство створює загрозу для нормального функціонування держави, адже призводить до втрати людського потенціалу, зростання кількості кримінальних та інших правопорушень, дестабілізації правопорядку у цілому.

Вирішення проблеми домашнього насильства потребує комплексного підходу, адже положень Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1] та статті 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) для подолання цієї проблеми недостатньо [2].

Нагадаємо, що згідно ч. 1 статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», домашнє насильство є діянням (дією або бездіяльністю) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» [1]. При цьому статтею 173-2 КУпАП передбачено адміністративну відповідальність за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисного вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі винесення такого припису [2].

Примітно, що адміністративне правопорушення полягає у вчиненні будь-якого діяння фізичного, психологічного чи економічного характеру, але прояви домашнього насильства є значно ширшими та можуть проявлятися у різноманітних формах. Відповідно, доцільним вбачається вивчення зарубіжного досвіду класифікації видів і форм домашнього насильства, що можуть бути корисними для законодавчого закріплення в Україні.

Наприклад, у Австралії домашнє насильство включає різні типи шкідливої поведінки, обізнаність у яких може допомогти розпізнати таке насильство та вжити відповідних заходів, щоб втрутитися або знайти допомогу. Розглянемо їх детальніше:

1) фізичне насильство (використання зброї, небезпечне водіння, знищення майна, жорстоке поводження з домашніми тваринами на очах у членів сім'ї та примусове позбавлення сну). Воно часто поєднується з іншими видами домашнього насильства;

2) емоційне насильство (маніпуляції через залякування чи контроль над поведінкою, звинувачення в проблемах у стосунках);

3) фінансове насильство (здійснення контролю над усіма фінансами, обмеження доступу іншої особи до банківських рахунків або використання її грошей без згоди). Часто включає в себе контроль поведінки;

4) сексуальне насильство (передбачає будь-яку форму сексуальної активності без згоди, але також може включати заподіяння болю під час сексу, примусовий секс без захисту від вагітності чи захворювань, що передаються статевим шляхом, або використання сексуально принизливих образ);

5) соціальне насильство (контроль поведінки та ізоляція жертви від друзів і знайомих, переїзд до місць, де жертва нікого не знає, або заборона виходити з дому);

6) вербальне насильство (словесні образи включають принизливі глузування приватно або публічно, словесні «приниження» рівня інтелекту, сексуальності, образу тіла (бодішеймінг) або членів сім'ї);

7) духовне насильство (використання релігійних вчень або культурних традицій для виправдання форм жорстокого поводження, приниження культурного походження або відмова в доступі до релігійних церемоній);

8) насильство відносно літніх людей або дітей (через соціальну вразливість зазначені групи людей ризикують зазнати фізичного, фінансового, емоційного чи сексуального насильства). Важливо, що нехтування доглядом за дітьми та людьми похилого віку також вважається формою такого насильства [3].

У США (штат Аризона) виокремлюються наступні види домашнього насильства:

- 1) контроль;
- 2) фізичне насильство;
- 3) сексуальне насильство;
- 4) емоційне насильство та залякування;
- 5) ізоляція;
- 6) вербальне насильство, зокрема, примус, погрози та звинувачення;
- 7) використання чоловічих привілеїв;
- 8) економічне насильство [4].

З іншого боку, у штаті Філадельфія серед названих вище форм домашнього насильства також розрізняють технологічне насильство та насильство за міграційним статусом. Перше з них полягає у використанні сучасних технологій для контролю та стеження за партнером. До його проявів належить: злом електронної пошти та особистих аккаунтів партнера; використання пристроїв відстеження, моніторинг спілкування через соціальні мережі, вимагання паролів тощо. Натомість насильство за міграційним

статусом може бути використане щодо партнерів-мігрантів та проявлятися у: знищенні міграційних документів, обмеженні партнера у вивченні державної мови, погрозі депортації та інших подібних діях [5].

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок про те, що домашнє насильство може проявлятися у різноманітних формах. Натомість національне законодавство обмежене закріпленими видами домашнього насильства та не враховує багато його проявів у інших аспектах. Для виправлення ситуації, що склалася, доцільним вбачається внесення змін і доповнень до відповідних статей Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а також КУпАП щодо розширення форм домашнього насильства. Це сприятиме удосконаленню класифікації форм домашнього насильства, а також ефективності правозастосування у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 – 212-24): Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
3. Types of Domestic Violence Abuse. Mission Australia. URL : <https://www.missionaustralia.com.au/stories/safe-homes/types-of-domestic-violence-abuse>.
4. Types of Domestic Violence. Arizona Coalition To End Sexual and Domestic Violence. URL : <https://www.acesdv.org/domestic-violence-graphics/types-of-abuse/>
6. Types of abuse. Women Against Abuse. URL : <https://www.womenagainstabuse.org/education-resources/learn-about-abuse/types-of-domestic-violence>.

Максим МАРЧЕНКО,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Руслан ВАЛЄЄВ,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук

МІСЦЕ ТА РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Неприпустимість насилля над особою є неодмінною передумовою дотримання прав та свобод людини. У соціальних мережах у наш час періодично проходять масштабні акції, в яких широкий загал громадськості